

Euro-Forum Marek Gudków

Szablon diagnostyczny numer 16

Kreatywne i giętkie myślenie.

Innowacyjny Program Edukacji Wczesnoszkolnej

Kreatywne, giętkie myślenie

Przyjmując egalitarny sposób podejścia do uzdolnień dzieci zakłada się, że osoby utalentowane stanowią 25-30% populacji. To pozwala zakładać, że **co trzeci lub co czwarty uczeń to osoba zdolna** (Limont, 2012). Umiejętne rozpoznanie i rozwijanie uzdolnień ucznia wpływa bezpośrednio na jego jakość życia. Uczeń taki: realizuje swoje zainteresowania, dostaje pozytywne informacje z otoczenia na swój temat, co bezpośrednio wpływa na poziom jego samooceny, uczy się wytrwałości i pracowitości na interesującym go materiale, ma większy wybór przy planowaniu ścieżki rozwoju zawodowego. Ponadto, odpowiednio pielęgnowane uzdolnienia mogą przekuć się na szeroko rozumiany sukces w późniejszym okresie życia. Jak na poziomie szkolnym możemy zadbać o rozwój uzdolnień u dzieci? Po pierwsze - być uważnym na uczniów, wytwory ich pracy, ich zainteresowania i pasje oraz na ich osiągnięcia szkolne. Po drugie – rozmawiać z rodzicami ucznia, innymi nauczycielami, specjalistami by dzielić się swoimi spostrzeżeniami, a w dalszej kolejności by właściwie otoczyć go stymulującym środowiskiem. Wtedy będziemy mogli zadbać o harmonijny rozwój, nie tylko w obszarze przejawianych uzdolnień. Jednocześnie warto zadbać o pielęgnację i stymulowanie rozwoju kreatywnego, giętkiego myślenia, które silnie koreluje z posiadaniem rozmaitych uzdolnień. Najlepiej zadbać o to już w wieku wczesnoszkolnym. Im bardziej bogate w doświadczenia i stymulujące do myślenia twórczego będzie dzieciństwo każdego dziecka, tym większe będą jego szanse na zamianę uzdolnień w prawdziwy talent.

Poniżej zaproponowano ćwiczenia mające na celu rozwój twórczego, kreatywnego, giętkiego myślenia. Jednocześnie na ich podstawie nauczyciel będzie miał możliwość obserwacji i oceny możliwości i zdolności dzieci. Można je zaproponować całej klasie. Mogą stanowić wprowadzenie do lekcji. Ich istotą jest ćwiczenie zdolności wytwarzania różnych pomysłów oraz dostosowywania ich do zmiennych okoliczności, np. wymyślanie różnych zastosowań tego samego przedmiotu. Rozwijają wyobraźnię, kreatywność, pamięć, umiejętność skupiania uwagi oraz myślenie dywergencyjne i asocjacyjne. Jednocześnie zaspokajają naturalną potrzebę ciekawości i atrakcyjności, a zdobyte dzięki nim umiejętności bezpośrednio przekładają się na lepsze radzenie sobie w nauce szkolnej jak i w życiu codziennym.

Dodatkowym elementem jest narzędzie diagnostyczne "Kwestionariusz – Zdolny

Uczeń", pozwalający na ocenę różnych umiejętności i zdolności ucznia. Nauczyciel może go wykonać dwa razy, pod koniec pierwszej klasy oraz pod koniec trzeciej klasy szkoły podstawowej. Ocena poziomu funkcjonowania takich czynników jak pamięć, uwaga, kreatywność, zasób słów, rozumowanie, dokonana pod koniec pierwszej klasy, pozwoli "wychwycić" uczniów uzdolnionych. Powtórzenie diagnozy pod koniec trzeciej klasy pozwoli ocenić, czy zakładane ćwiczenia rozwijające kreatywne, giętkie myślenie pomogły rozwinąć takie umiejętności uczniom, którzy początkowo nie przejawiali takich zdolności.

Ćwiczenie rozwijające umiejętność nr1: „Moja interpretacja”

Uczniowie tworzą własną interpretację słynnych dzieł sztuki, np. "Stary gitarzysta" Pablo Picasso, "Głowa czytającej kobiety" Pablo Picasso, "Plaża w Saint Adresse" Claude Monet itp.

Nauczyciel pyta uczniów zaznaczając, że nie ma dobrych i złych odpowiedzi:

- z czym kojarzy Ci się ten obraz?
- jakie uczucia w Tobie wywołuje?
- jaki nastrój muzyczny pasuje do tego obrazu?
- ułóż historię związaną z tym dziełem, z tematem, który przedstawia
- co w tym dziele wydaje Ci się najbardziej interesujące?
- stwórz przeciwieństwo oglądanego obrazu
- stwórz ciąg dalszy oglądanego obrazu

Cele:

- Rozwijanie wyobraźni, kreatywnego myślenia
- Rozwój umiejętności rozpoznawania i nazywania własnych stanów emocjonalnych
- Stymulowanie myślenia dywergencyjnego

Czas: Może być dowolnie regulowany do potrzeb grupy

Materiały: Ilustracje wybranych dzieł malarskich, kartki, kredki lub farby

Uwagi: Zadanie może mieć charakter cykliczny, zmianie ulega dzieło sztuki, obraz można zastąpić wybranym dziełem muzycznym.

Ćwiczenie rozwijające umiejętność nr 2: „Tworzenie zdań z liter”

Uczeń ma za zadanie stworzyć jak najwięcej pięciowyrazowych, sensownych zdań, w których

każdy wyraz zaczyna się na wskazaną literę:

Przykład:

L...b...w...m...k.

Ludwik będzie wąską miał koszulę.

Lubię bardzo wariować machając kończynami.

Lepiej byłoby wiosłować między kamieniami.

Cele:

- Rozwijanie płynności słownej (elementu giętkiego myślenia)
- Rozwijanie wyobraźni

Czas: Dowolny

Materiały: kartki i długopisy

Uwagi: Brak

Ćwiczenie rozwijające umiejętność nr 3: „Rysunek z zamkniętymi oczami”

Uczniowie zamykają oczy i dowolnymi ruchami reki rysują coś na kartce kredkami. Następnie otwierają oczy i do powstałego rysunku tworzą sensowną historyjkę lub dorysowują kilka elementów, by powstała jakaś kompozycja, całość, coś sensownego. Następnie pomysły przedstawiane są na forum klasy i nagradzane są brawami.

Cele: Rozwój kreatywnego, giętkiego myślenia.

Czas: 1-2 minuty dla każdego ucznia

Materiały: kartki A4, kredki

Uwagi: Brak

Ćwiczenie rozwijające umiejętność nr 4: „Moja wizytówka”

Nauczyciel prosi, aby uczniowie zastanowili się nad swoimi mocnymi stronami oraz do czego chcieliby się porównać (np zabawka, pojazd, zwierzę, kwiat itd.). Kolejno każdy uczeń kończy zdanie: "Jestem jak..., ponieważ...". Następnie dzieci wykonują ilustrację do swojej wizytówki i kładą pod krzesłem odwróconą do podłogi. Na polecenie nauczyciela dowolnie zmieniają się miejscami, biorą znajdujący się pod ich krzesłem rysunek i odgadują, do kogo należy wizytówka.

Cele:

- Rozwój kreatywnego, giętkiego myślenia
- Integracja grupy

- Kształtowanie świadomości mocnych stron uczniów i wzrost dobrego samopoczucia i samooceny

Czas: Około 20-25 minut

Materiały: kartki, kredki

Uwagi: Ćwiczenie można przeprowadzić, gdy dzieci zdążą się już poznać, najlepiej po 1 semestrze pierwszej klasy

Ćwiczenie rozwijające umiejętność nr 5: „Zbudujmy coś razem”

Uczniowie dzielą się na 5-6 osobowe zespoły. Zadaniem każdego zespołu jest zbudowanie charakterystycznej rzeczy poprzez przybieranie odpowiedniej pozycji. Nauczyciel podaje przykłady: Zbudujcie most, wieżę, krzesło, tablicę, samochód, kwiaty, szkołę itp. Pozostali uczniowie obserwują i zgadują, co prezentuje wybrany zespół.

Cele:

- Rozwój kreatywnego, giętkiego myślenia
- Kształtowanie umiejętności współpracy z grupą
- Integracja klasy

Czas: Regulowany dowolnie przez nauczyciela.

Materiały: Niepotrzebne.

Uwagi: Brak.

Ćwiczenie rozwijające umiejętność nr 5: „Dokończ zdanie”

Uczniowie siedząc w kręgu kończą zdanie dowolnym przymiotnikiem, zaczynającym się na kolejną literę alfabetu: "Papuga sąsiada jest...". Powstające zdanie może nie mieć sensu, liczy się szybkość odpowiedzi.

Cele: Rozwój płynności słownej i kreatywności.

Czas: Regulowany dowolnie przez nauczyciela.

Materiały: Niepotrzebne

Uwagi: Brak.

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 6: „Wymyślamy dalszy ciąg”

Uczniowie dzielą się na kilka grup 4-5 osobowych, rozchodzą się grupami po klasie i wymyślają dalszą część historii na podstawie usłyszanego tekstu. Następnie prezentują swoje

pomysły na forum, rozmawiają o tym, jak im się wspólnie pracowało.

Przykładowa historia: Janek jak zwykle po lekcjach miał pójść do swojej babci, tym razem jednak koło jej bloku zauważył coś interesującego. Przejeżdżający obok niego na rowerze chłopiec krzyknął w jego stronę: pomóż nam, każda para rąk się liczy!.....

Cele:

- Rozwój wyobraźni, kreatywnego myślenia
- Kształtowanie umiejętności współpracy

Czas: Dowolnie regulowany przez nauczyciela.

Materiały: Niepotrzebne

Uwagi: Brak

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 7: „Złota rybka”

Nauczyciel pyta uczniów, o jakie trzy przedmioty poprosiliby złotą rybkę, gdyby mogła spełnić ich życzenia i prosi o uzasadnienie wyboru. Następnie nauczyciel moderuje rozmowę na forum o wybranych przedmiotach.

Cel: Rozwój wyobraźni i kreatywności.

Czas: około 2 minuty dla dziecka

Materiały: niepotrzebne

Uwagi: Ćwiczenie to można przeprowadzić w formie plastycznej, wtedy wymyślone przedmioty dzieci rysują, malują, lepią z gliny, masy solnej itp

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 8: „Nowe zastosowanie”

Nauczyciel siedzi z uczniami w kręgu i wymienia jakiś przedmiot. Następnie prosi o wymyślenie nowego zastosowania tego przedmiotu. Liczy się tempo odpowiedzi i oryginalność pomysłu. Gdy grupa ma problem z wymyśleniem kolejnego przykładu, nauczyciel zmienia przedmiot.

Cel: Rozwój myślenia asocjacyjnego i dywergencyjnego

Czas: Regulowany przez nauczyciela.

Materiały: Niepotrzebne.

Uwagi: Brak.

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 9: „Burza mózgów”

Na drodze burzy mózgow uczniowie poszukują jak najwięcej odpowiedzi na pytanie, co by się stało, gdyby:

- ludzie rozumieli język zwierząt
- istniała czapka niewidka
- możliwe były podróże w czasie
- możliwe było

Nauczyciel zachęca uczniów do twórczych pomysłów.

Cel: Rozwój wyobraźni, myślenia asocjacyjnego i dywergencyjnego

Czas: Dowolny

Materiały: Niepotrzebne

Uwagi: Brak.

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 10: „Rozbitkowie”

Uczniowie pracują w trzysobowych grupach. Nauczyciel podaje uczniom instrukcję: Jesteście rozbitkami na bezludnej wyspie. W jaki sposób wykorzystacie znalezione na plaży przypadkowe rzeczy z waszego okrętu: krzesło, 2 żarówki, 4 długopisy, 2 widelce? Na podanie pomysłów macie 5-10 minut.

Po tym czasie pomysły prezentowane są na forum, nagradzane brawami.

Cele:

- Rozwój myślenia asocjacyjnego i dywergencyjnego
- Kształtowanie umiejętności współpracy z grupą

Czas: około 30 minut

Materiały: Niepotrzebne

Uwagi: Warto zadbać, by podział na grupy był losowy. Ma to wpływ na zaangażowanie uczniów.

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 11: „Ubranie”

Nauczyciel prosi aby każdy uczeń wybrał sobie dowolną część garderoby i spróbował się przedstawić, jakby był tym ubraniem, np. Jestem ciepłym miękkim szalikiem otulającym twoją szyję. Uczniowie opowiadają o sobie w parach. Następnie na forum mówią o wyborze kolegi/koleżanki.

Cele:

- Rozwój kreatywnego myślenia
- Kształtowanie umiejętności argumentowania
- Integracja grupy

Czas: Regulowany przez nauczyciela

Materialy: Niepotrzebne

Uwagi: Brak

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 12: „Dziwne maszyny”

Uczniowie dzielą się na pary. Każda para w tajemnicy przed innymi losuje rodzaj maszyny (np. maszyna do rozśmieszania, maszyna grozy, maszyna do wychowania, maszyna do relaksu, maszyna przyjaźni, maszyna dająca pomoc, maszyna doceniająca innych), następnie tworzy maszynę z poruszającymi się częściami i prezentuje ją na forum. Pozostali uczniowie odgadują, do czego maszyna służy.

Cele:

- Rozwój kreatywnego, giętkiego myślenia
- Kształtowanie umiejętności współdziałania z rówieśnikami
- Integracja klasy

Czas: około 20 minut

Materialy: Niepotrzebne

Uwagi: Brak

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr 13: „Rosnąca rzeźba”

Jedna osoba wychodzi na środek i przyjmuje charakterystyczną dla siebie pozycję zastygając w posąg. Pozostali uczniowie nadają rzeźbie tytuł. Następny uczeń dodaje swój układ do pierwotnej rzeźby i znów grupa nadaje tytuł powstałej rzeźbie. Rzeźbę kontynuuje się do ostatniego ucznia.

Cele:

- Rozwój kreatywnego myślenia
- Kształtowanie umiejętności współpracy z kolegami i koleżankami

Czas: około 15-20 minut

Materialy: Niepotrzebne

Uwagi: Brak

Ćwiczenie kształtujące umiejętność nr14: „Dzień talentu”

Na wybrany, wcześniej zapowiedziany przez nauczyciela dzień, każdy uczeń przygotowuje krótki recital, na którym prezentuje swój talent (dowolna umiejętność, która jest przez niego lubiana i dobrze mu wychodzi). Wszystkie występy nagradzane są gromkimi brawami.

Cele:

- Rozwój kreatywnego myślenia
- Wzrost samooceny

Czas: około 2-3 minuty dla każdego ucznia

Materialy: Niepotrzebne

Uwagi: Brak

Literatura:

Boraczyńska M., Dzierzgowska I., Pasich L., Łysak K., Sadzińska B. (2012). *Uczeń zdolny- metody pracy.* (s.14) Warszawa: Wydawnictwo Raabe.

Dryden G., Vos J. (2003). *Rewolucja w uczeniu.* Poznań: Zysk i S-ka.

Landau E. (2003). *Twoje dziecko jest zdolne.* Pax. Warszawa

Limont W. (2012). *Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować.* Sopot: GWP.

Pietrasiński Z. (1976). *Zdolności.* W: *Psychologia*, red. T. Tomaszewski, Warszawa: PWN

Salcher A. (2009). *Utalentowany uczeń i jego wrogowie.* Rzeszów: Wyd. Oświatowe FROSZE.

